

2. PRAWO HAMMURABIEGO JAKO WKŁAD STAROŻYTNEGO BLISKIEGO WSCHODU W DOROBEK CYWILIZACYJNY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

AUTORKA: AGATA MARKIEWICZ

Uczniowie i uczennice dowiedzą się, jakie państwa znajdują się obecnie na terenach starożytnego Bliskiego Wschodu. Poznają terminy: prawo zwyczajowe i prawo stanowione. Przeanalizują wybrane paragrafy Kodeksu Hammurabiego i zastanowią się nad celowością tworzenia prawa w przeszłości oraz współcześnie. Młodzież otrzyma też podstawowe informacje na temat Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

S

**2. PRAWO
HAMMURABIEGO
JAKO WKŁAD
STAROŻYTNEGO
BLISKIEGO
WSCHODU
W DORÓBEK
CYWILIZACYJNY
WSPÓŁCZESNEGO
ŚWIATA**

Zagadnienia:

- ▶ Władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Czas trwania:

- ▶ 45 minut

Pytanie kluczowe:

- ▶ W jakim celu ludzie tworzyli prawo w starożytności, a w jakim celu tworzy się je współcześnie?

Cele zajęć:

- ▶ Wskażesz na mapie rejon starożytnego Bliskiego Wschodu i wymienisz państwa, które współcześnie obejmuje.
- ▶ Wyjaśnisz, jaka jest różnica pomiędzy prawem zwyczajowym a prawem stanowionym.
- ▶ Porównasz rolę prawa w starożytności i w czasach współczesnych.

Związek z podstawą programową:

- ▶ I, II, 2.1, 2.3

Metody:

- ▶ Praca z tekstem źródłowym
- ▶ Pogadanka
- ▶ Praca z mapą

Formy pracy:

- ▶ Praca w grupach
- ▶ Praca zbiorowa jednolita

Środki dydaktyczne i materiały:

- ▶ Załączniki
- ▶ Atlasy: historyczny i geograficzny

MIN

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Przed lekcją poproś uczniów i uczennice, aby dowiedzieli się (np. w czasie zajęć geografii), jaki obszar współcześnie określamy mianem Bliskiego Wschodu oraz jakie kraje do niego zaliczamy.

1. Podziel klasę na cztery lub osiem grup (w zależności od liczby osób w klasie). Każdej grupie przydziel mapę konturową (załącznik nr 1). Wyjaśnij, co oznacza pojęcie starożytny Bliski Wschód. Poleć uczniom i uczennicom, aby posługując się atlasem historycznym i geograficznym zaznaczyli na mapie konturowej współczesne państwa leżące na terenach starożytnego Bliskiego Wschodu, a czerwonym kolorem zamalowali na tej samej mapie obszar Mezopotamii.
2. Omów z uczniami i uczennicami ich pracę, zapytaj, jakie mają skojarzenia z krajami współczesnego Bliskiego Wschodu. Następnie powiedz uczniom i uczennicom, że na tych terenach podejmowane były pionierskie działania w zakresie tworzenia prawa stanowionego i o tym będzie mowa w ćwiczeniu na lekcji.
3. Wyjaśnij młodzieży, w jaki sposób ewoluowało prawo i przekaz podstawowe informacje na temat Kodeksu Hammurabiego.

Podkreśl, że pierwotnie na terenie Mezopotamii, zarówno w państwach-miastach sumeryjskich, jak i w państwie babilońskim, funkcjonowało prawo zwyczajowe. W czasach panowania Hammurabiego Babilon był już na tyle dużym i skomplikowanym tworem państwowym, że zwyczajowe rozstrzygnięcie sporów i konfliktów prowadziło do wielu nadużyć. Narodziła się potrzeba, aby zebrać te najlepsze rozwiązania, spisać je i przedstawić jako powszechnie obowiązujące - tak narodziła się koncepcja prawa stanowionego.

Zwróć uwagę, że Kodeks Hammurabiego to prawo spisane i nadane przez władzę, co czyni je pierwszym znanym nam prawem stanowionym na świecie. Ten fakt wskazuje na istotny wkład starożytnego Bliskiego Wschodu we współczesny dorobek cywilizacyjny. Pamiętaj jednak należy, że Kodeks Hammurabiego odbiega jeszcze swoją formą od typowych kodeksów współczesnych, ponieważ jest to bardziej zbiór wyroków wydanych podczas panowania Hammurabiego, niż zbiór praw w dzisiejszym rozumieniu.

Warto również zaznaczyć, że wówczas ludzie nie byli równi wobec prawa, a o wymiarze kary decydował między innymi ich status społeczny.

4. Wyznaczonym wcześniej grupom rozdaj teksty źródłowe (załącznik nr 3) i karty pracy (załącznik nr 2). Poleć, aby wypełniono je na podstawie tekstów.

MAPA KONTUROWA BLISKIEGO WSCHODU

Posługując się atlasem historycznym i geograficznym, zaznaczcie na mapie konturowej współczesne państwa leżące na terenach starożytnego Bliskiego Wschodu, a czerwonym kolorem zamalujcie obszar Mezopotamii.

Źródło: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Outline_map_of_Middle_East.svg, CC BY-SA 2.0

ANALIZA TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH

Na podstawie tekstów źródłowych (załącznik nr 3) uzupełnijcie poniższą tabelę.

<p>JAKĄ DZIEDZINĘ ŻYCIA REGULUJĄ CYTOWANE PARAGRAFY?</p>	<p>CO JEST UZNANE ZA WINĘ?</p>	<p>JAKA JEST KARA ZA TEN CZYN?</p>	<p>CZY W WASZYM ODCZUCIU JEST ONA SPRAWIEDLIWA? ODPOWIEDŹ UZASADNIJCIE.</p>
<p>Tekst A</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst A</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst A</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst A</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Tekst B</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst B</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst B</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<p>Tekst B</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

TEKSTY ŹRÓDŁOWE DLA MŁODZIEŻY

GRUPA I

Tekst A

§ 201. Jeśli obywatel uderzy w twarz obywatela godniejszego niż on, zostanie na zgromadzeniu uderzony 60 razy.

Tekst B

§ 221. Jeśli lekarz kość obywatela złamaną wyleczył lub mięsień bolący uzdrowił, ranny lekarzowi 5 szekli srebra da.

Źródło: *Kodeks Hammurabiego*, przekł. M. Stępień, Warszawa 2000, s. 123, 125.

GRUPA II

Tekst A

§ 197. Jeżeli kość obywatela złamał, kość mu złamają.

Tekst B

§ 233. Jeśli murarz dom obywatelowi zbudował, a pracy swej nie sprawdził i mur się pochylił, murarz ten za srebro swoje własne mur ten umocni.

Źródło: *Kodeks Hammurabiego*, przekł. M. Stępień, Warszawa 2000, s. 123, 127.

GRUPA III

Tekst A

§ 196. Jeśli obywatel oko obywatelowi wybił, oko wybiją mu.

Tekst B

§ 235. Jeśli szkutnik barkę obywatelowi uszczelnił, a pracy swej nie wykonał solidnie i w tym samym roku barka ta utraciła stabilność, wadę okazała, szkutnik barkę tę rozłoży i ze środków swych własnych umocni, a barkę umocnioną właścicielowi barki odda.

Źródło: *Kodeks Hammurabiego*, przekł. M. Stępień, Warszawa 2000, s. 123, 127.

GRUPA IV

Tekst A

§ 5. Jeśli sędzia wyrok wydał, orzeczenie na tabliczce, a później udowodni mu się zmianę wyroku za opłatą [tzn. że ktoś go skorumpował], sędzia uiści dwunastokrotność roszczenia i z krzesła sędziowskiego < jego > usunie się go i (już) nie powróci i razem z sędziami, podczas rozprawy sądowej nie zasiądzie.

Tekst B

§ 53. Jeśli obywatel przy umacnianiu swej grobli na polu swoim pozostał beczynny i grobli swej nie umocnił, a w grobli otwór powstał i glebę woda uniosła, człowiek, w którego grobli otwór powstał, zboże, którego utratę [u innych] spowodował, zwróci.

Źródło: *Kodeks Hammurabiego*, przekł. M. Stępień, Warszawa 2000, s. 53, 93.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE DLA NAUCZYCIELI/EK

TEKST A

W kodeksie Hammurabi tłumaczy, że spisał go:

- ▶ „aby sprawiedliwość w kraju zaprowadzić”,
- ▶ „aby złych i nikczemnych wytracić”,
- ▶ „aby silny słabego nie krzywdził”,
- ▶ „aby o pomyślność ludu się troszczyć”.

Źródło: Kodeks Hammurabiego, przekł. M. Stępień, Warszawa 2000, s. 75-76.

TEKST B

Preambuła do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka:

ZWAŻYWSZY, że uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości i pokoju świata,

ZWAŻYWSZY, że nieposzanowanie i nieprzestrzeganie praw człowieka doprowadziło do aktów barbarzyństwa, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, i że ogłoszono uroczyste jako najwznioślejszy cel ludzkości dążenie do zbudowania takiego świata, w którym ludzie korzystać będą z wolności słowa i przekonań oraz z wolności od strachu i nędzy,

ZWAŻYWSZY, że konieczne jest zawarowanie praw człowieka przepisami prawa, aby nie musiały – doprowadzony do ostateczności – uciekać się do buntu przeciw tyranii i uciskowi,

ZWAŻYWSZY, że konieczne jest popieranie rozwoju przyjaznych stosunków między narodami,

ZWAŻYWSZY, że Narody Zjednoczone przywróciły swą wiarę w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jednostki oraz w równouprawnienie mężczyzn i kobiet, oraz wyraziły swe zdecydowanie popierania postępu społecznego i poprawy warunków życia w większej wolności (...)

PRZETO ZGROMADZENIE OGÓLNE ogłasza uroczyste niniejszą Powszechną Deklarację Praw Człowieka

jako wspólny najwyższy cel wszystkich ludów i wszystkich narodów, aby wszyscy ludzie i wszystkie organy społeczeństwa – mając stale w pamięci niniejszą Deklarację – dążyły w drodze nauczania i wychowywania do rozwijania poszanowania tych praw i wolności i aby zapewniły za pomocą postępowych środków o zasięgu krajowym i międzynarodowym powszechne i skuteczne uznanie i stosowanie tej Deklaracji zarówno wśród narodów Państw Członkowskich, jak i wśród narodów zamieszkujących obszary podległe ich władzy.

Źródło: http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/Powszechna_Deklaracja_Praw_Czlowieka.pdf.